

โค้ชด้านการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21

An Educational Coaching Approach Based On Buddhism In The 21st century

จันทิมา แสงแพร พระบุญช่วย ฐิตจิตโต (ยังสามารถ)

พระครูปลัดสุวัฒน สุวตฺตโน (แช่ตัง) พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก (เทพา)*

Jantima shangphare, Phra Boonchuay Thitacitto (Yangsamart),

Phrakrupalad Suwat Suwattana (Saetang), Phramaha Chakrapol Acharashubho (Thepa)*

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Department of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

Email: chakrapol.acharashubho@gmail.com

Received September 19, 2021, & Revise November 27, 2021 & Accepted December 31, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการเป็นโค้ชด้านการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นบทบาทใหม่ของครูที่ได้เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ที่นักศึกษาเป็นศูนย์กลางครูลดบทบาทการเป็นผู้สอนแต่เป็นผู้ให้คำแนะนำและส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจและถนัดของนักศึกษาในฐานะโค้ชมากขึ้น การศึกษาและถกเถียงในวงวิชาการจนนำมาซึ่งการนำเสนอแนวทางนี้บนพื้นฐานตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เป็นองค์ความรู้เน้นการพัฒนาระบบการศึกษาให้ทันสมัยเข้ากับยุคการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ได้เป็น model ทักษะหรือความเชี่ยวชาญของการเป็นโค้ชมืออาชีพตามแนวพุทธศาสนา คือ “MERA MODEL” ประกอบด้วย M - Manangement คือ การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมใน 4 ด้าน คือ ผู้รับการฝึก (coachee), ผู้ฝึก (coacher), เนื้อหา (content) และอุปกรณ์ (material), E - Equilibration คือ การสร้างความสมดุลของเป้าหมายการฝึกให้สมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ (knowledge) และคุณธรรม (moral), R - Realization คือ การทำให้เข้าใจและเห็นจริงจากทักษะด้านการถ่ายทอดที่ทำให้ง่าย (simplify) และทำให้เห็นจริง (manifest), A - Adversity คือ ความสามารถฝ่าฟันอุปสรรค โดยใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทั้งปัญหาที่คาดการณ์ไว้แล้ว (expected problem) และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึง (unexpected problem)

คำสำคัญ : โค้ช, พระพุทธศาสนา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic paper aims to present an educational coaching approach based on Buddhism in the 21st century. This is a new role of teacher that has changed to match the modern era where students are centered. Teachers have reduced their role as an instructor but are more of a mentor and promote learning based on the students' interests and abilities as a coach. Education and discussion in academic circles led to the presentation of this approach on the basis of Buddhism as a body of knowledge, emphasizing the development of a modern educational system. The analysis and synthesis of knowledge can be a model. The skills or expertise of being a professional coach according to Buddhism is “MERA MODEL” consisting of M-Management which is learning resource management to prepare in 4 areas, namely coachee, coacher, content and material, E - Equilibration is to create a balance of complete training goals with knowledge and moral, R - Realization is to understand and see from the skills of transfer that simplify and manifest, A - Adversity is the ability to overcome obstacles by using decision-making skills to address both the anticipated problem and the unexpected problem.

Keyword : Coaching, Buddhism, The 21st century

บทนำ

ทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นภาระโดยตรงของครูคือบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก เพื่อเป็นแนวทางในการเป็นที่ปรึกษา อันนำไปสู่การจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษา (อรุทัย อับดุลหะ และคณะ, 2564) ผลักดันและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพจนกว่าจะได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ และครูที่ดีต้องมีคุณสมบัติและความสามารถต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลแก่ผู้เรียน แต่ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีในปัจจุบัน หมายถึงการใช้ทุกสิ่งที่สำคัญ

ในโลกปัจจุบันเพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่อาศัยและเจริญรุ่งเรืองในแง่มุมมองทางเศรษฐกิจปัจจุบัน ตลอดจนมีความสามารถในการแนะนำนักเรียนและเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตที่พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในที่สุด สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้จะดำเนินการในลักษณะสหวิทยาการมากขึ้น และรวมเอาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Phramaha Aekachai Visudtho, 2021) เข้าไว้ในทุกวิชาหลัก เช่น ความรู้โลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการประกอบการ ความรู้เรื่องพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่เคยมีมา ได้วางหลักธรรมในการสอนไว้เพื่อบรรลุดรรชนีตามหลักธรรมสากล ไม่ละทิ้งธรรมะตามแนวพระพุทธ

พุทธวิธีการสอนแม้จะจำแนกไว้หลากหลายตามประเภทของผู้เรียนก็ตามการใช้พุทธวิธีการสอนถูกมองว่าเป็นการสอนแบบดั้งเดิมหรือเรียกว่า classical method แต่การปรับเปลี่ยนกระบวนการทรรศนในหลักทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับผู้เรียนก็เป็นสิ่งที่โดดเด่นและเข้าได้กับทุกคน และทุกยุคสมัย ด้วยอุปายโกศลที่พระพุทธเจ้าและสาวกได้ทำมาตลอด (มนัสวี ศรีนนท์, 2560) ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาข้ามกาลเวลาเป็นสิ่งพิสูจน์ยืนยันได้ว่าการสอนตามแนวพระพุทธศาสนายังมีความทันสมัยและประยุกต์ได้กับผู้คนทุกประเภทและทุกช่วงวัย วิธีการสอนแบบดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบสากัจฉา สนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ (อุทัย วรเมธี และคณะ, 2561; พระมหานรินทร์ เอ็มพันธ์, 2564; พระมหาพรชัย สิริวโร, 2559) การรวบรวมเนื้อหาไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอรูปแบบการสอนครั้งนี้ เพื่อให้เกิดแนวการนำไปสู่วิธีใหม่บนพื้นฐานการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ตอบโจทย์ความหลากหลายของพื้นฐานที่แตกต่างของผู้เรียนอย่างทันสมัยและเป็นประโยชน์แก่วงการการศึกษาที่ถวิลหาแนวทางการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและเป็นคนดีต่อไป

โค้ชชิ่งแนวพุทธ

การจะฝึกคนให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก แต่ถ้ารู้จักหลักแล้วย่อมสามารถทำได้ การเป็นโค้ชมีอาชีพก็เป็นเหมือนนักร้องแบบที่ประสงคจะให้ผู้ที่ได้รับการออกแบบเป็นไปตามที่มุ่งหมาย ทำให้ผู้ได้รับการฝึก (Coachee) เปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่ความสำเร็จ หรือเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ด้วย ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นโค้ชมีอาชีพจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ รวมไปถึงการมีทักษะและเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทและสิ่งแวดล้อมในการฝึก เมื่อนำหลักปฏิสัมพันธ์ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์,

2561) ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับ ความแตกฉานของปัญญาในการสั่งสอนผู้อื่นมาเป็นกรอบในการประมวลและกลั่นกรองความรู้ทั้งหมด สรุปได้ว่าการจะเป็น Buddhist Professional Coacher บุคคลจะต้องมีทักษะดังนี้

1 ทักษะการเตรียมความพร้อม (Readiness skill)

ผู้ที่จะเป็น โค้ชมืออาชีพต้องมีทักษะในการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่เนื้อหาที่จะใช้สอน ตัวผู้เรียน สื่ออุปกรณ์ และที่สำคัญคือตัวโค้ชเอง ตามอุทายิสูตรได้กำหนดประเด็นไว้ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหาสาระ

โค้ชต้องจัดเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา (content) ที่จะทำให้ผู้ฝึกมีความเข้าใจในประเด็นที่ประสงค์ ดังนี้

1) เตรียมข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์

ข้อมูลที่โค้ชต้องเตรียมนั้นต้องเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ต้องการ สื่อสาร เช่น โค้ชต้องการให้คนว่ายน้ำเป็น ข้อมูลที่ต้องเตรียม คือ กฎเกณฑ์กติกาสำหรับการว่ายน้ำ การรู้จักน้ำ รู้จักท่ายว่ายน้ำ รู้จักสระน้ำ รู้จักชุดว่ายน้ำ รู้จักเวลาที่จะว่ายน้ำ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ต้องเตรียมความพร้อม เปรียบเหมือนกรณีพระพุทธเจ้าจะแสดงธรรมให้ปัญจวัคคีย์รู้แจ้ง พระองค์ก็ทรงเลือกข้อมูลว่าจะต้องให้ปัญจวัคคีย์รู้แจ้งเรื่องอะไร ในที่นี้ทรงเลือกที่จะต้องให้รู้แจ้งเรื่องทางสายกลาง กรณีนี้เป็นการเตรียมข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ เพราะถ้าในเบื้องต้น Coacher รู้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์และจำเป็นสำหรับ Coachee แต่ละคนแล้ว ก็สามารถนำผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น ประสิทธิภาพของข้อมูลจึงนับเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่งในการ Coaching (Gomez-Ejerique, 2019)

2) เตรียมเนื้อหาตามลำดับ (sequence)

การเตรียมเนื้อหาตามลำดับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากลำดับของเนื้อหาจะถูกสร้างเป็นภาพขึ้นในใจของ Coachee ทำให้เขาค่อยตามในเรื่องหรือในประเด็นที่โค้ชต้องการ ลำดับเนื้อหาที่ได้ผลดีที่สุด คือ ลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก จากต้นไปสู่ลึก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัว จากที่ประสบกับตนเองไปสู่ประสบกับผู้อื่น หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในส่วนของข้อมูลนั้น ล้วนแต่ให้ความสำคัญกับลำดับทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นอริยสัจ 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 อนุปัพพิกถา 5 ล้วนแต่มีลำดับของเนื้อหาทั้งสิ้น ยิ่งถ้าลำดับของเนื้อหานั้นสามารถทำให้ Coachee เห็นจริงได้ด้วยตนเองจะยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนมากยิ่งขึ้น

3) การเตรียมเนื้อหาเชื่อมโยงสัมพันธ์

โค้ชต้องเตรียมเนื้อหาในส่วนที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันให้เชื่อมโยงกันเป็นเอกภาพ การเชื่อมโยงจากข้อหนึ่งไปอีกข้อหนึ่งต้องสอดคล้องกลมกลืนกัน ต้องเรียบเรียงเนื้อหาให้สามารถติดตามได้สะดวก และง่ายแก่ความเข้าใจตามขั้นตอนของเรื่อง หรือตามหมวดหมู่ของเรื่อง หรือตามระยะเวลา หรือตามเหตุการณ์ หรือตามเหตุและผล หรือตามความสำคัญของเรื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามสอดแทรกไว้ในเนื้อหา หลักธรรมใน

พระพุทธศาสนาแล้วมีการอธิบายกระบวนการต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงเป็นเอกภาพทั้งสิ้น เช่น หลักปัจจุสมุปบาท (วินย. 4/1/1) เป็นหลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเกิด การดำเนินไป และการดับไปของชีวิต รวมถึงการเกิดและการดับแห่งทุกข์ด้วย ในกระบวนการนี้ สรรพสิ่งล้วนเกิดขึ้น เป็นอยู่ และดับลงไปในลักษณะแห่งความสัมพันธ์เป็นห่วงโซ่

1.2 ด้านผู้เรียน

การเตรียมกลุ่มผู้เรียนนับเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการสอน เพราะหากโค้ชไม่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนไว้ให้ชัดเจน ก็ไม่สามารถ Coaching ได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ในพระสูตรนี้ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ คือ กลุ่มคฤหัสถ์ หมายถึง ผู้ครองเรือน หรือชาวบ้านทั่วไป ซึ่งไม่มีพื้นฐานองค์ความรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนรู้ และกลุ่มบริษัท หมายถึง อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งมีความรู้ในเนื้อหาที่จะฝึกฝนมาบ้างแล้ว การโค้ชกลุ่มบุคคลทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว และผู้เรียนที่มีความสามารถเฉพาะด้านนั้น มีความแตกต่างกันในด้านการเตรียมความพร้อมดังนี้

1) ระดับผู้ไม่มีฐานความรู้ การเตรียมบุคคลที่ไม่มีพื้นฐานความรู้จะต้องให้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทำให้เขาเข้าใจในภาพรวมเพื่อสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจให้ใฝ่เรียนรู้ และปฏิบัติตามด้วยความมุ่งมั่นที่จะสำเร็จในอาชีพ

2) ระดับผู้มีความรู้ การเตรียมบุคคลที่มีพื้นฐานความรู้บ้างแล้ว ต้องให้รายละเอียดที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น คอยวัดผลและประเมินผลเป็นลำดับในแต่ละขั้นตอนที่กำหนดให้ปฏิบัติ แล้วเพิ่มเติมเป็นขั้นตอนต่อไปจนจบ

3) ระดับผู้เรียนที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่สามารถจัดความรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบ การเตรียมบุคคลในระดับนี้เป็นการมองเข้าไปในจิตหรือความโน้มเอียงของผู้เรียน เพื่อที่จะใส่องค์ความรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยหลักทั่วไปความชอบของมนุษย์มี 4 ลักษณะ คือ ชอบรูปลักษณ์สวยงาม ชอบเสียงไพเราะนุ่มนวล ชอบความเรียบง่าย และชอบความมีเหตุผล โค้ชก็ต้องเตรียมพร้อมข้อมูลเพื่อให้ตรงกับจิต และความสามารถเฉพาะด้านของผู้เรียนไว้ล่วงหน้า

1.3 ด้านตัวโค้ช

การเตรียมความพร้อมของผู้ที่จะมาเป็นโค้ชนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะโค้ชเป็นปัจจัยหลัก (Burns, & Gillon, 2011) เป็นตัวดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในพระสูตรนี้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธว่าต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การตัดสินใจคุณค่าความรู้อย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนั้นการมีบุคลิกภาพที่ดีมีความสำคัญในลำดับต้น ๆ ของการเป็นโค้ช ดังเห็นตัวอย่างได้จากพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงประกอบไปด้วยมหาบุรุษลักษณะ 32 ประการ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562) ทั้งทรงมีพระอากัปกิริยามารยาทงดงาม น่าเลื่อมใส ดังนั้นผู้เป็นโค้ชจะต้องมีคุณสมบัติที่ทำให้ผู้ได้พบเห็นเกิดความเลื่อมใส มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ

2) องค์ความรู้ นอกจากจะมีบุคลิกที่ดีมีความน่าเชื่อถือ โค้ชจะต้องมีทักษะด้านพุทธรพัสัย (Cognitive Domain) ความรู้ ความเข้าใจ สามารถแปลความ ขยายความ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถประเมินค่าได้ด้วย

3) คุณธรรม คุณสมบัติสำคัญในอันดับต้นๆ ของผู้ที่จะเป็นโค้ช คือ คุณธรรม โดยโค้ชจะต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความเมตตา สอนโดยไม่คิดถึงผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง ไม่สอนโดยการยกตัวอย่างผู้อื่นขึ้นมาเปรียบเทียบกับตนเอง

1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์

ความพร้อมในอุปกรณ์เครื่องมือโค้ชมืออาชีพแนวพุทธ ต้องรู้จักเตรียมอุปกรณ์สำหรับเป็นสื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในพระสูตรนี้กำหนดความพร้อมด้านอุปกรณ์สำหรับการเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธไว้ดังนี้

1) สื่อจากธรรมชาติ โดยโค้ชอาจมีการยกตัวอย่าง หรือเล่านิทานประกอบ โดยยกตัวอย่างจากเรื่องนก เรื่องหนู หรือไปไม้ เป็นการยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

2) อุปกรณ์ที่ต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า เช่น วิดีโอ ที่ให้ผู้เรียนได้กลับไปเรียนรู้ที่บ้าน แล้วนำความรู้ที่นกลับมาสนทนากันในห้องเรียน หรือการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) และการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำโครงการ PBL (วิจารณ์ พานิชย์, 2555) โดยผู้เรียนได้นำเสนอผลงาน และโค้ชเป็นผู้ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ

กล่าวโดยสรุป ผู้จะเป็น Buddhist Professional Coacher นั้น ต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ คือ มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่มีความรู้จริงในเนื้อหาวิชา สามารถย่อได้ ขยายได้ อธิบายได้ไม่วกวน มีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวผู้เรียนเกี่ยวกับระดับของความรู้พื้นฐาน จริต อุปนิสัย เพื่อที่จะออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งตัวผู้สอนหรือโค้ชเองก็ต้องมีความเป็นพุทธ และมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์ที่มีอยู่ทั้งในธรรมชาติ และสิ่งที่ต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า เช่น สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อที่จะช่วยให้การ Coaching นั้น ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ทักษะด้านการกำหนดเป้าหมาย (Goal setting skill)

ทักษะของการเป็นโค้ชมืออาชีพ ต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ตามนัยของอุทายสูตร มีเป้าหมาย 2 ประการ คือ ต้องมีความรู้ และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไป ทั้งตัว Coacher และ Coachee ดังนี้

2.1 เป้าหมายของ coacher

1) ต้องสร้างคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความเชื่อและความเลื่อมใส ผู้จะมาเป็นโค้ช มืออาชีพแนวพุทธนั้น ต้องตั้งเป้าหมายว่าต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ซึ่งความน่าเชื่อถือนั้นเกิดขึ้นได้ 2 ประการ

คือบุคลิกภาพภายนอก และการต้องมีคุณธรรมประกอบอยู่ภายใน เช่น พระพุทธเจ้าทรงมีมหาบุริสลักษณะ 32 ประการ ทรงมีพระสุรเสียงที่ไพเราะ และทรงมีอาภักิริยามารยาทน่าเลื่อมใส และการมีคุณธรรมเป็นเครื่องประกอบภายใน คือ ทรงมีพระปัญญาธิคุณพระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายประการสำคัญของผู้ที่จะมาเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธต้องตั้งไว้ในใจ

2) ต้องขยายเครือข่ายแห่งปัญญา โค้ชจะต้องตั้งเป้าหมายความสำเร็จไว้ว่าจะต้องขยายเครือข่ายของการเรียนรู้ตามหลักวิชาตามแนวพุทธศาสนาให้มากขึ้น เช่น พระพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้ว ทรงเผยแผ่พระศาสนาไปอย่างกว้างขวาง ด้วยการเริ่มจากการโปรดปัญจวัคคีย์ 5 รูป แล้วไปโปรดยสะกุลบุตรกับสหายนมีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลกอีก 60 รูป เสด็จไปโปรดภัททวัคคีย์ และชฎิล 3 พี่น้อง ส่งผลให้ในปัจจุบันมีการสืบสานพระปณิธานดังกล่าวทำให้มีการเผยแผ่พุทธศาสนาไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก แสดงให้เห็นว่าผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธนั้นจะต้องมีเป้าหมายในการขยายเครือข่ายการเรียนรู้พุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ธรรมะเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกตามรอยบาทของพระศาสดา

2.2 เป้าหมายของ coachee

เป้าหมายของ coachee ก็เช่นเดียวกับเป้าหมายของ Coacher กล่าวคือ จะต้องประสบผลสำเร็จทั้ง 2 ด้าน คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้ และต้องมีคุณธรรมควบคู่กันไป เช่น เมื่อครั้ง พระพุทธองค์เสด็จไปโปรดองคุลิมาลซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นโจรปล้นฆ่าคน แต่ภายหลังมีศรัทธาในพุทธศาสนา ได้กลับใจบวชเป็นพระภิกษุ และบรรลุเป็นพระอรหันต์ (ม. ม. 138-/521-534/358-367) จะเห็นได้ว่าจากคนที่ไม่เคยมีความรู้ในเรื่องของชีวิตเลยและกำลังหลงทำความผิดอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน แต่หลังจากที่ได้รับการ Coaching จากพระพุทธเจ้าแล้ว องคุลิมาลก็มีความรู้แจ้งควบคู่กับการมีคุณธรรม ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ตามนัยเป้าหมายของ coachee ดังกล่าว ซึ่งแบ่งความสำเร็จได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) สำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งทางโลก และทางธรรม ในทางโลก คือ การตั้งเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงาน เราตั้งเป้าหมายไว้เท่าใด และระดับความสำเร็จนั้นเป็นไปตามเป้าหมายเพียงใด ซึ่งผู้เรียนสามารถตรวจสอบความสำเร็จในส่วนนี้ได้ด้วยตนเอง ส่วนความสำเร็จในทางธรรมนั้น Coachee จะต้องมิกัลยาณมิตร โดยมีเพื่อนและ Coacher เป็นผู้ให้ข้อมูลสะท้อนกลับว่า Coachee มีความสำเร็จทางธรรมควบคู่กันไปด้วยหรือไม่ ในระดับใด

2) สำเร็จพร้อมคุณค่าภายใน เป็นความสำเร็จที่ coachee ต้องตั้งเป้าหมาย ไว้ในใจ คือ ความสุขที่จากการเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีการพัฒนาทางอารมณ์ (Emotion Development) หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์, มีพัฒนาการทางสังคม (Social Development) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้บนความแตกต่างที่หลากหลาย, มีพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Development) หมายถึง มีความสามารถในการรับรู้และการเข้าใจคุณค่าของชีวิต และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development) หมายถึง การมีสุขภาพที่พร้อมที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป การกำหนดเป้าหมาย (Goal setting skill) นี้ ผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพต้องตั้งเป้าหมายของตนเอง และการตั้งเป้าหมายให้กับ Coachee จะต้องฝึกให้เขาประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านความรู้และในด้านคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ส่วนเป้าหมายของ Coacher ที่จะต้องทำให้สำเร็จ คือ ต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งด้านบุคลิกภายนอก และด้านคุณธรรมภายในจิตใจ เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการเป็น Coacher คือ สามารถขยายเครือข่ายแห่งปัญญาให้แผ่ไพศาลยิ่งขึ้นไป

3. ทักษะด้านการถ่ายทอด (Transformative skill)

3.1 การทำให้ง่าย

เป็นเทคนิคเฉพาะตัวของโค้ชมืออาชีพ ที่จะมีวิธีการในการถ่ายทอดที่ทำให้เรื่องยากเป็นเรื่องที่ง่ายด้วยวิธีการยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ ยกตัวอย่างเช่น การอธิบายเรื่องความเพียร ใช้การเล่านิทานเรื่องพระมหาชนก (ขุ. ขา. 22/ 442/112-124) หรือใช้วิธีการเปรียบเทียบกับข้ออุปมา ช่วยทำให้เรื่องที่เข้าใจได้ยากสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น การกล่าวถึงความเป็นบัณฑิตที่มาในอรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบทว่า “ภูเขาศิลาล้วน เป็นแท่งทึบ ย่อมไม่หวั่นไหวด้วยแรงลม ฉันทิ บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมไม่หวั่นไหวเพราะค่านินทาและสรรเสริญ ฉันทัน” (ขุ. ธ. 25/16) หรือการใช้อุปกรณมาช่วยสอน เช่นการนำใบประดู่ลายในกำมือ (สัง.ม. 19/1712) มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้แล้วนำมาสอนมีแค่เพียงใบไม้ในกำมือ เช่นเดียวกับในปัจจุบันที่โค้ชนิยมที่จะใช้สื่อเข้ามามีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่นการสร้างห้องเรียนกลับด้าน โดยโค้ชทำวีดีโอให้ผู้เรียนได้ศึกษาที่บ้านและโค้ชกำหนดตั้งคำถามที่น่าสนใจมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 56) หรือการนำสื่อเทคโนโลยีที่สามารถสืบค้นได้จากระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการช่วยสอน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเทคนิคที่ผู้จะทำหน้าที่โค้ชต้องนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ด้วยการทำให้ความรู้นั้นง่ายขึ้น

3.2 การทำให้เห็นประจักษ์

การทำให้เห็นประจักษ์เป็นอีกหนึ่งเทคนิคการถ่ายทอด ตามนัยแห่งพระสูตรกล่าวถึงการชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เห็นเข้าใจ ด้วยการทำให้เห็นประจักษ์ สอนด้วยการทำให้เห็นจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง เรียกว่าได้ประสบการณ์ตรง เช่น พระพุทธโอรสาสอนพระนางนันทาเถรีให้พิจารณาตุกกองกระดูกว่าเป็นสิ่งเน่าเหม็นไม่ควรค่ากับการยึดถือ หรือที่ทรงสอนพระนันทะที่คิดถึงแต่สาวงาม ด้วยการพาไปชมนางฟ้าให้เห็นกับตา สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่ผู้เป็นโค้ชต้องมีเทคนิคในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ Coachee ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนรู้จริงจากประสบการณ์ตรง (ผ่องใส ถาวรจักร, 2554 : 61)

กล่าวโดยสรุป ผู้เป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธจะต้องมีเทคนิคในการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้ โค้ชต้องเป็นผู้มีความเป็นพุทธในสิ่งที่กำลังจะสอน มีความสามารถทำให้เรื่องยากเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และต้องมีความสามารถทำให้ Coachee ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการรู้จริง

4. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Decision skill)

ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในหน้างานแต่ละครั้งย่อมมีความแตกต่างกัน โค้ชจะต้องมีปฏิภาณ ไหวพริบ คือ มีความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม ตามนัยของพระสูตรนี้ได้กล่าวถึงการแสดงธรรมที่จะต้องอาศัยความมีเมตตา ไม่ว่า Coachee จะมีอุปนิสัย ใจคอ พื้นฐานด้านสติปัญญา หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพจะต้องแก้ปัญหานั้นด้วยความเมตตา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้านั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 การแก้ปัญหาแบบคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า

ปัญหาทั่วไปของการ Coaching ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ส่วนมากเป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน บางคนมีความก้าวร้าวไม่ให้ความเคารพ บางรายไม่สนใจอยากจะทำอะไร หรือในบางรายมีปัญหาด้านสติปัญญา ผู้เป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธอาจใช้วิธีการตามหลักวิชา คือการแก้ปัญหาไปตามสถานการณ์ เช่น Coachee บางรายอาจต้องใช้วิธีการอ่อนน้อมผ่อนตามบางรายสมควรใช้วิธีขัดกั๊กขัดมีพุทธพจน์ว่า “เราอย่าฝืนคนด้วยวิธีละมุนละไมบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ด้วยวิธีที่ทั้งอ่อนละมุนละไมและทั้งรุนแรงปนกันไปบ้าง” (อง.จตุกก. 21/111) หรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตามหลักจิตวิทยา เช่น บางรายมีอุปนิสัยก้าวร้าว ก็ใช้วิธีการให้เขาได้แสดงอำนาจของเขาให้เต็มที่ก่อนสอน เช่น เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าทรงเผชิญหน้ากับอาฬวกยักษ์ผู้ดุร้าย (Dantawongso, Manmee, & Krasang, 2018) พระองค์เสด็จเข้าไปในที่อยู่ของอาฬวกะ อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จออกไป พระองค์ก็เสด็จออกตามสั่ง อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จเข้าไปอีก พระองค์ก็เสด็จเข้าไปอีก อาฬวกะสั่งให้พระองค์เสด็จเข้า เสด็จออกอยู่อย่างนี้ ซึ่งพระองค์ก็ทรงปฏิบัติตามอย่างว่าง่ายถึง 3 วาระ ทำให้อาฬวกะรู้สึกสนใจในอำนาจของตนก่อน ต่อจากนั้นจึงทรงเปลี่ยนกลวิธีการสอนและทรงโปรดอาฬวกะจนอาฬวกะยกยอตนเป็นสาวกในที่สุด (ขุ.สุ. 25/310)

4.2 การแก้ปัญหาแบบคาดการณ์ไม่ถึง

ปัญหาเฉพาะหน้าแบบคาดการณ์ไม่ถึง อาจเกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งโค้ชอาจไม่ได้ตั้งตัว ดังนั้น สิ่งที่โค้ชจะต้องฝึกให้มากคือ ทักษะในการแก้ปัญหาด้วยปฏิภาณ เช่น อาจมีเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างผู้เรียน หรือบางครั้งอาจมีกลุ่มคนที่เข้ามามีปัญหาเกี่ยวกับตัวโค้ช เช่น ในสมัยพุทธกาล มีพราหมณ์คนหนึ่งรู้ว่าญาติของตนไปบวชอยู่กับพระพุทธเจ้าก็โกรธมาก ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พอไปถึงก็ด่าพระพุทธเจ้าด้วยถ้อยคำหยาบคาย พระพุทธเจ้าก็ทรงปล่อยให้พราหมณ์นั้นด่าไปจนเขาพอใจแล้ว ก็หยุดไปเอง เมื่อหยุดแล้วพระพุทธเจ้าจึงถามว่า “พราหมณ์เคยนำอาหารมาให้ญาติบ้างหรือไม่” พราหมณ์ตอบว่า “ก็มีบ้าง” พระพุทธเจ้าจึงตรัสถามต่อว่า “อาหารนั้น หากไม่มีผู้รับ อาหารจะเป็นของใคร” พราหมณ์ตอบว่า “ถ้าเขาไม่รับ มันก็เป็นของฉันเองนะซี” พระพุทธเจ้าตรัสตอบความว่า “เอาละ เรื่องนี้ก็เหมือนกัน ที่ท่านมาด่าเรานะ เราไม่ขอรับคำด่าของท่าน ขอให้มันเป็นของท่านเองก็แล้วกัน” (สัง.ส. 15/631-634)

กล่าวโดยสรุป การจะเป็นโค้ชมืออาชีพได้นั้น ต้องเป็นผู้มีปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งมีทั้งปัญหาที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้ และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึง ทั้งนี้ โค้ชจะต้องนำหลักวิชาและหลักจิตวิทยา มาปรับประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้

การสังเคราะห์โมเดล MERA MODEL

จากการศึกษาการจัดการองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก เรื่อง : แนวทางการเป็นโค้ชมืออาชีพตามอุทยาสูตร แห่งพระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ 22 ข้อ 159 หน้า 205 โดยเป้าหมาย KM : โค้ชมืออาชีพแนวพุทธ (Buddhist Professional Coacher) พบว่าการที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่ใช่ผู้ใดก็ได้ที่จะมีคุณสมบัติของการเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธโดยปราศจากการฝึกฝน ดังนั้น การเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธจึงต้องมีความเชี่ยวชาญหรือทักษะในด้านต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน ดังนี้

1 ทักษะด้านการเตรียมความพร้อม (Readiness skill)

ความพร้อมในที่นี้หมายถึงความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเนื้อหาสาระซึ่งผู้เป็นโค้ชต้องมีการเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ด้านผู้เรียนซึ่งโค้ชต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้พื้นฐาน และความสามารถเฉพาะด้านของผู้เรียน ความพร้อมด้านตัวผู้สอนหรือโค้ชเองก็ต้องมีความรู้ดี มีความเป็นพหุสูตร และสุดท้ายคือการเตรียมความพร้อมด้านสื่อและอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น สำหรับหัวใจของการเตรียมความพร้อม คือ การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ (M - Manangement) ใน 4 ด้าน คือ ผู้รับการฝึก (coachee), ผู้ฝึก (coacher), เนื้อหา (content), สื่อและอุปกรณ์ (material) ให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ทักษะด้านการกำหนดเป้าหมาย (Goal setting skill)

การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน จะมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การ Coaching ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น เป้าหมายในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการเป็นโค้ช คือ ความสำเร็จในการสร้างคุณสมบัติในตัวโค้ชเองให้มีความน่าเชื่อถือ และการขยายเครือข่ายแห่งปัญญาให้แผ่ไพศาลออกไป และ 2) เป้าหมายของ Coachee คือ ความสำเร็จในด้านความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมของ Coachee สำหรับหัวใจของการกำหนดเป้าหมาย คือ การสร้างให้เกิดความสมดุลของเป้าหมาย (E - Equilibration) ทั้งของ Coacher และ Coachee ในทั้งสองมิติดังกล่าว

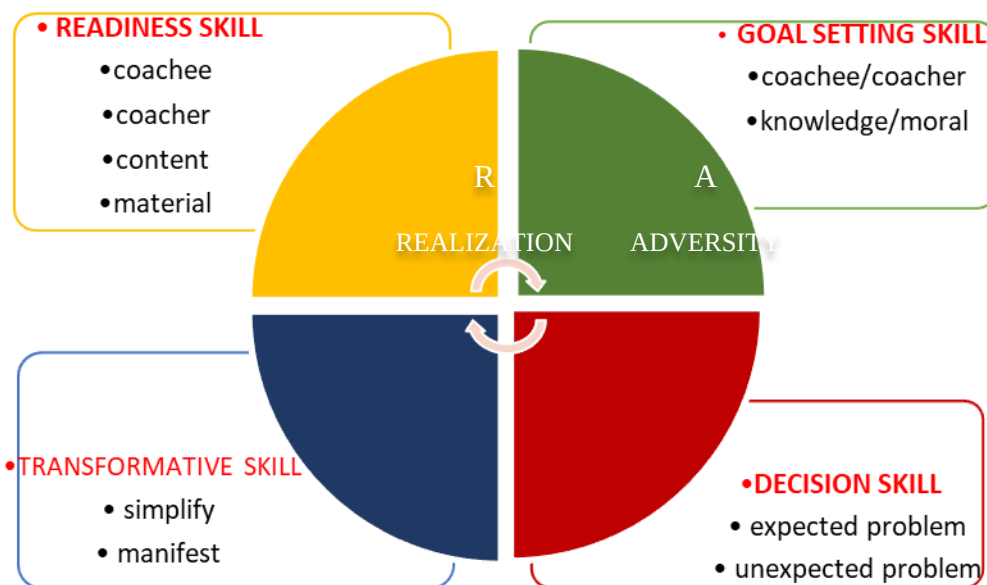
3. ทักษะด้านการถ่ายทอด (Transformative skill)

เทคนิคในการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยโค้ชเองต้องเป็นผู้มีความเป็นพหุสูตร ในเรื่องของตัวเองกำลังจะสอน มีความสามารถในการทำเรื่องที่ยากให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถ ทำให้ Coachee ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ Coachee เกิดความรู้จริง สำหรับหัวใจในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ คือ การทำให้เข้าใจและเห็นจริง (R - Realization)

4 ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Decision skill)

โค้ชมืออาชีพแนวพุทธจะต้องเป็นผู้มีปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทั้งปัญหาที่คาดการณ์ได้ล่วงหน้า และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึงได้ดี ในการนี้โค้ชต้องใช้ทั้งหลักวิชาและหลักจิตวิทยา มาปรับประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหไปตามสถานการณ์ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี สำหรับหัวใจของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคที่เกิดขึ้นหน้างาน (A - Adversity)

จากการนำความรู้ซึ่งรวบรวมจาก Explicit knowledge และ Tacit knowledge ที่ปรากฏและไม่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น model ทักษะหรือความเชี่ยวชาญของการเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธ : MERA MODEL ดังนี้

MERA Model

คุณสมบัติของ **Buddhist Professional Coacher** ประกอบด้วย

M - Manangement - การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อม

ใน 4 ด้าน คือ ผู้รับการฝึก (coachee), ผู้ฝึก (coacher), เนื้อหา (content) และ อุปกรณ์ (material)

E - Equilibration - การสร้างความสมดุลของเป้าหมายการฝึกให้สมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ (knowledge) และคุณธรรม (moral)

R - Realization - การทำให้เข้าใจและเห็นจริงจากทักษะด้านการถ่ายทอด คือ ทำให้ง่าย (simplify) และทำให้เห็นจริง (manifest)

- A - Adversity - ความสามารถฝ่าฟันอุปสรรค โดยใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่
ปัญหาที่คาดการณ์ไว้แล้ว (expected problem) และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึง
(unexpected problem)

บทสรุป

การสอนในรูปแบบที่ทันสมัยในรูปแบบของโค้ชทางการศึกษา เป็นการเข้าหานักศึกษาที่ครูทำหน้าที่
แนะนำเพิ่มเติมและแสดงตัวอย่างให้ประจักษ์เหมือนการโค้ชการเรียนด้านที่ต้องใช้ทักษะนำหน้าวิชาการแต่
อาจจะไม่ตอบประเด็นปัญหาการบริหารจัดการด้านการศึกษาไปเสียทุกมิติ การนำเสนอแนวคิด MEARA
Model หรือ Buddhist Professional Coacher นี่จึงเป็นส่วนเติมเต็มสำหรับนักการศึกษาที่ต้องการประยุกต์
หรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ คณะผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่ารูปแบบนี้มีประโยชน์และจะช่วย
ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มีการพัฒนาทักษะมากกว่าและจะให้ผลส่งเสริมการคิดและทำผ่านพื้นฐาน
ด้านพุทธิปัญญา ด้วยการสร้างการรับรู้วิเคราะห์และพัฒนาในการตื่นรู้ต่อสภาวะแวดล้อมในการศึกษามากกว่า
การมุ่งประเด็นสาระการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านความรู้ที่ลึกซึ้งและตกผลึกจาก
ประสบการณ์ผ่านกระบวนการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาสามารถนำไปต่อยอดได้เพื่อให้ทราบ
ข้อมูลเชิงลึกที่ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโค้ช

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2564, จาก

<https://84000.org>.

ผ่องใส ถาวรจักร. (2554). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของวิทยาลัยราชพฤกษ์ภาค
การศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553. รายงานการวิจัย. นนทบุรี: สำนักวิชาการ วิทยาลัยราชพฤกษ์.

พระมหานรินทร์ เอ็มพันธ์. (2021). บทความวิชาการการพัฒนาจริยธรรมของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม.

วารสารวิชาการแสงอีสาน, 18(1), 63-76.

พระมหา พรชัย สิริวิโร. (2016). วิธีการของพระพุทธเจ้า. วารสารนันทมถนอพุทธศาสนปริทรรศน์, 3(1), 14-18.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตอตา พับลิเคชั่น.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.

(พิมพ์ครั้งที่ 41). กรุงเทพฯ : เพ็ทแอนด์โฮม.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2562). พุทธวิธีในการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง
เฮ้าส์.

- อุทัยวรรณ เมธีศรีสกุล, ขอบดี สวนโคก, อนุสรณ์ นางทะราช, สิทธิพล เวียงคำ, สุภาพร บัวช่วย, & สาครศรี วรรณ. (2018). **พุทธวิธีการเรียนการสอน**. Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus, 5(1), 71-81.
- อรุณทัย อับดุลหะ, สุปรียา แก้วสวัสดิ์, พัฒนศักดิ์ คำมณีจันทร์ และ คู้งอกลีจ้อกลี. (2564). การสำรวจ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่เป็นเลิศเพื่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากรที่สอน ด้านสาธารณสุขของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. **วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มศว.**, 16(1).
- Dantawongso, P., Manmee, T., & Krasang, A. (2018). Six Caritas The Coordination Theory of The Lord Buddha. **Journal of MCU Alumni Association**, 7(2), 29-44.
- Phramaha Aekachai Visudtho. (2021). Buddhist Methods of Teaching Social Studies in The 21st Century. **Journal of Buddhist Education and Research**. 7(2)